

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Południowy szlak cysterski

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 8, stopień trudności:
łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Wędrówkę południowym szlakiem cystersów rozpoczynamy z Ludźmierza, gdzie około roku 1238 osiedlili się zakonnicy przybyli z Jędrzejowa. Okolice Ludźmierza również należały do uposażenia tutejszego klasztoru. Były to Szczyrzyce, Mogilany oraz odległe Bolechowice w okolicach Wieliczki. W Ludźmierzu należy zobaczyć słynącą łaskami figurkę Matki Bożej z Dzieciątkiem, tzw. Gaździny Podhala. Tutaj również urodził się Kazimierz Przerwa-Tetmajer, piewca tych okolic.

Z Ludźmierza wyruszamy do Krakowa, gdzie znajduje się okazałe opactwo cystersów w Mogile. Ufundowane zostało około 1225 roku. Jest to niewątpliwie zabytek, który trzeba zwiedzić. Dla pragnących poznać współczesność cysterskiego zakonu polecam klasztor w Nowej Hucie na osiedlu Szklane Domy 7. W drodze do Jędrzejowa zatrzymamy się w Januszowicach, by zobaczyć pozostałości kaplicy pocysterskiej, a przy okazji zwiedzimy kościół w pobliskim Prandocinie, jeden z najstarszych w Polsce, również związany historycznie z cystersami i ich domenami w tej części Małopolski.

Wracamy na trasę numer 7 i ruszamy do Jędrzejowa, gdzie czeka nas zwiedzanie kompleksu klasztornego, który był na tych ziemiach filią francuskiego Morimondy, klasztoru, z którego przybyli na ziemie polskie pierwsi cystersi. Jest to pierwszy klasztor tego zakonu na ziemiach polskich. Trzeba nastawić się tutaj na długie i ciekawe zwiedzanie. Radzę postarać się o przewodnika, który oprowadzi nas po klasztorze i pokaże wszystkie jego tajemnice.

Kolejnym etapem podróży będzie Koprzywnica, która od 1185 roku była siedzibą zakonu. Piękny obiekt. Koneserzy wczesnogotyckich kościołów i średniowiecznej kultury będą na pewno ukontentowani. Z Koprzywnicy ruszamy w dalszą podróż do Wąchocka. Tutaj czeka nas zwiedzanie refektarza, wirydarza, kaplic i kościoła. Jeżeli potrzebny będzie przewodnik, można zamówić go na miejscu, lub poprosić któregoś z braci zakonnych.

Wycieczkę zakończymy w Sulejowie, do którego 1177 roku przybyło pierwszych 12 braci zakonnych. Obiekt, podobnie do klasztoru w Wąchocku, jest perłą średniowiecznej architektury cysterskiej na tych ziemiach. Do tego malownicze położenie i ciekawe założenie, mogą sprawić, że wycieczka ta będzie jedną z tych niezapomnianych. I nie trzeba po takie wrażenia wyjeżdżać za granicę.

Program wycieczki

Ludźmierz Siedziba Królowej Podhala

Położony nad Czarnym Dunajcem Ludźmierz jest najstarszą wsią na Podhalu. To tutaj, w nieistniejącym już dziś dworze, w 1865 r. urodził się poeta Kazimierz Przerwa-Tetmajer. Jednakże największym skarbem miejscowości jest słynąca łaskami figurka Matki Bożej z Dzieciątkiem, zwana Gaździną Podhala.

Okolo 1400 r. węgierski kupiec, podążając z towarem na jarmark do Nowego Targu, zabłądził nocą na okolicznych torfowiskach. Zrezygnowany i wyczerpany poszukiwaniem wyjścia ze śmiertelnej pułapki zaczął gorliwie prosić Boga o pomoc. Po chwili ujrzał otoczoną złocistym obłokiem uśmiechniętą Panią, która wyprowadziła go na bezpieczny trakt biegnący prosto do ludźmierskiego kościoła. Kupiec zrozumiał, iż postacią, która uratowała mu życie, była Matka Boska. Zanim zdążył w podziękę uklęknąć, ona zniknęła, pozostawiając po sobie tryskające wodą źródło. Jako wyraz dziękczynienia za otrzymaną pomoc, podróżnik obdarował świątynię w Ludźmierzu figurką Matki Boskiej wykonaną na podobieństwo postaci, która objawiła mu się w owym dniu na trzęsawiskach.

Od tego czasu nieprzerwanie trwa kult Ludźmierskiej Panienki. Jej cudowna figurka znajduje się w głównym ołtarzu największego sanktuarium na Podhalu, zbudowanego pod koniec XIX w. na miejscu; najstarszej podhalańskiej świątyni. Liczne łaski doznane przez pielgrzymów przyjeżdżających do sanktuarium w Ludźmierzu przyczyniły się do decyzji papieża Jana XXIII o koronacji Królowej Podhala. W trakcie uroczystości, 15 sierpnia 1963 r., gdy prymas Stefan Wyszyński błogosławił figurką zebranych wiernych, z jej ręki wypadło berło. Jego upadkowi na ziemię zapobiegł Karol Wojtyła, który pochwycił je w locie. Dla wielu osób była to wyraźna zapowiedź późniejszego wydarzenia - po 15 latach krakowskiego biskupa powołano na Stolicę Piotrową.

Do sanktuarium przylega pięknie zaprojektowany i utrzymany Ogród Różańcowy z pomnikiem Jana Pawła II. Ustawiony w centralnej części ogrodu monument przypomina nie tylko o pielgrzymkach Ojca Świętego do Ludźmierza, ale przede wszystkim o jego nauce podkreślającej duże znaczenie modlitwy różańcowej. Jeszcze bardziej symboliczny jest fakt, że to jedyny pomnik pokazujący Papieża modlącego się w pozycji klęczącej.

Warto przyjechać do Ludźmierza 15 sierpnia, kiedy odbywa się tradycyjny odpust z procesją. W uroczystościach maryjnych biorą udział oddziały Strzelców Podhalańskich oraz gaździny i bawowie ubrani w tradycyjne góralskie stroje. ul. Jana Pawła II 124

49°27'56"N 19°58'59"E | na mapie:A

Kraków Opactwo cystersów w Mogile

Klasztor cystersów i Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Wacława

Opactwo cystersów w Krakowie-Mogile ufundowane zostało w 1223 r. przez biskupa krakowskiego Iwona Odrowąża. Najazd Mongołów spustoszył miejsce budowy w 1241 r. W lutym 1260 r. wojska mongolskie Burundaja zdewastowały klasztor i wymordowały część mnichów. W 1266 r. stało już zasklepione prezbiterium razem z flankującymi je bliźniaczymi kaplicami oraz wschodnie skrzydło klasztoru (dom mnichów).

Taką świątynię konsekrował w maju tego samego roku Jan Prandota, biskup krakowski. Na uroczystości byli obecni książę Bolesław Wstydlivy wraz z żoną Kunegundą (Kingą), późniejszą świętą.

W II połowie XIII w. wzniesiono zachodnie skrzydło opactwa (dom konwersów) oraz ściany transeptu i częściowo nawy głównej i naw bocznych. W połowie XIV w. z inicjatywy króla Kazimierza Wielkiego dokończono budowę murów naw, oraz podwyższono mury prezbiterium i transeptu, całość nakryto sklepieniami. W klasztorze przebudowano krużganki. W połowie XV w. nieopodal południowo-wschodniego rogu klasztoru wzniesiono dom opacki.

Opactwo mocno ucierpiało w pożarach w roku 1447 i 1473, odbudowane staraniem opata Marcina Matyspaska ok. 1474 r. Wtedy też odnowiono krużganki, skrzydło południowe klasztoru oraz wzniesiono mury obronne wokół klasztoru i wzmocniono je basztami. W 1505 r. wymieniono sklepienie nawy głównej kościoła. Ok. 1569 r. rozbudowano dom opacki łącząc go z klasztorem.

21 XI 1587 r. na terenie opactwa obozował Maksymilian III Habsburg wraz ze swymi wojskami. W latach 1655-57 klasztor był okupowany, grabiony, dewastowany, a na koniec podpalony przez wojska szwedzkie pod wodzą generała Paula Wirtza. Odbudowany ok. 1670 r. staraniami opata Jana Kazimierza Denhoffa. Spłonął

ponownie w 1708 r., a w 1712 r. zawaliło się sklepienie nawy głównej. Odbudowano je w formie kolebkowej z lunetami. W 1780 r. przebudowano fasadę zachodnią wraz z kruchtą na styl barokowy wg projektu Franciszka Moslera z Opawy. W czasie II wojny światowej klasztor został zajęty przez wojska niemieckie. W następnych latach wielokrotnie odnawiany i konserwowany.

(opis: mrogow84)

50°03'51"N 20°03'14"E | na mapie:B

Januszowice

Zespół dworski (XIX w.)

Zespół dworski (XIX w.): dwór z pozostałościami kaplicy cysterskiej (XII w.), park.

50°15'49"N 20°02'50"E | na mapie:C

Prandocin

Kościół św. Jana Chrzciciela (poł. XII w.)

Kościół św. Jana Chrzciciela zbudowany w połowie XII wieku przez komesa Prandotę Starego z rodu Odrowążów. Jest przykładem architektury romańskiej i z tego czasu zachowały się nawa z zachodnią absydą stanowiącą cokół wieży oraz elementy dekoracji kamieniarskiej ścian. Wschodnia absyda została zastąpiona w XV wieku ceglany prezbiterium.

Kościół został przystosowany jako obronny w XIII wieku, przebudowany był dwukrotnie: w XV i XVIII wieku. Jego wnętrze jest wczesnobarokowe, głównie z początku XVII wieku. Przy kościele znajduje się drewniana dzwonnica z XIX wieku.

50°15'46"N 20°05'28"E | na mapie:D

Jędrzejów

Filia francuskiego Morimondy

W 1140 r. w Brzeźnicy (wkrótce potem przemianowanej na Jędrzejów) założono najstarszy na polskich ziemiach klasztor cystersów. Zakonnicy przybyli tutaj z Francji, a konkretnie z Burgundii, z opactwa w Morimond.

Wykorzystując w części mury istniejącej świątyni (widać je w zachodniej części nawy głównej), wzniesli kościół i klasztor w burgundzkiej manierze, o ścianach ze starannie obrabianych bloków wapiennych z mnóstwem detali rzeźbionych w kamieniu. Nową świątynię poświęcono w 1210 r.

Z pożarów i przebudów notowanych na przestrzeni 800 lat istnienia opactwa, z pierwotnych elementów romańskich tylko fragmentarycznie ocalały mury i część detali kamieniarskich. We wnętrzu kościoła panuje barok. Z połowy XVIII w. pochodzą organy, które pod względem jakości brzmienia należą do najlepszych w Polsce. Organmistrzowie podkreślają także ich wyjątkowo unikalną konstrukcję. Co roku koncertują na nich wytrawni muzycy w czasie Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej.

W kaplicy przylegającej do południowego ramienia transeptu warto zwrócić uwagę na kamienną płytę z rysunkiem długowłosego mężczyzny trzymającego tarczę z herbem Lis. Oznacza ona miejsce pochówku Pakosława z

Mstyczowa. Należy do najstarszych w Polsce płyt nagrobnych osób stanu rycerskiego.

Najśłynniejszym cystersem jędrzejowskim był bł. Wincenty Kadłubek (ok. 1161-1223). W 1208 r. został wybrany biskupem krakowskim. Dał się poznać jako zwolennik reform Kościoła w XIII-wiecznej Polsce. Opowiadał się za celibatem księży, jemu także zawdzięczamy wprowadzenie w kościołach zwyczaju umieszczania światła przed tabernakulum z Najświętszym Sakramentem. W 1218 r. postanowił zdjąć biskupią infułę, porzucił Kraków i pieszo przywędrował do Jędrzejowa, aby resztę życia spędzić w cysterskiej celi jako zakonnik. Opat z braćmi witał dostojnego pielgrzyma na trakcie przed Jędrzejowem. Na pamiątkę tego wydarzenia usypano kopiec. Z czasem powstała tu też kapliczka. Kopiec Spotkania - bo taką nadano mu nazwę - wznosi się do dziś na skraju miasta, po prawej stronie drogi ze Szczekocin.

Na piętrze, w południowej części świątyni warto zobaczyć celę bł. Wincentego Kadłubka. Tutaj zakończył życie w czasie pracy nad dziełem *Chronica Polonorum*. Na zewnętrznej ścianie, tuż pod okapem dachu umieszczono duży napis: "Tu mieszkał św. Wincenty Kadłubek". Na jednym z ciosów na wysokości okna widnieje jeszcze inskrypcja z 1920 r. przypominająca o renowacji pomieszczenia. Późnobarokowa kaplica bł. Wincentego Kadłubka z jego szczątkami w relikwiarzu przylega do północnej nawy kościoła.

50°39'12"N 20°17'03"E | na mapie:E

Koprzywnica

Pozostałości późnoromańskiego klasztoru

Tak kościół jak i klasztor koprzywnicki ufundowany został przez komesa Mikołaja Bogorę Skotnickiego w czasach Kazimierza Sprawiedliwego. On też sprowadził tutaj cystersów z burgundzkiego klasztoru w Morimond. Było to najbardziej na wschód wysunięte opactwo cysterskie w Europie. Pozostałości budynków poklasztornych noszą ślady licznych przebudowań i remontów dokonywanych zgodnie z

załoženiami późniejszych stylów architektonicznych. Po kasacie klasztoru i zniszczeniach wojennych dawne zabudowania klasztorne zostały w znacznej mierze rozebrane w 1915 roku.

Budynki jedyne zachowane do dzisiaj, wschodniego skrzydła klasztoru są nie lada gratką dla miłośników sztuki romańskiej. Zachowany do czasów współczesnych romański kapitułarz, wsparty jest na dwóch kolumnach ze sklepieniem krzyżowo-żebrowym, z których jedna z kolumn zachowała oryginalną głowicę. Obecnie znajduje się tu lapidarium, w którym zgromadzono pozostałości kamiennych elementów architektonicznych z kościoła i klasztoru. Kościół przyklasztorny pw. św. Floriana zachował w stanie prawie nienaruszonym do czasów współczesnych. Zabytkowy zespół można zwiedzić z przewodnikiem.

50°35'40"N 21°34'27"E | na mapie:F

Wąchock

Opactwo cysterskie

Pierwsi cystersi, wysłannicy z burgundzkiego Morimundu, pojawili się nad Kamienną w 1179 r. Konwent rozpoczął działalność w tymczasowych budynkach ufundowanych przez biskupa krakowskiego Gedeona. Celem dostosowania wąchockiej filii do cysterskich standardów ośrodek morimondzki oddelegował do Polski ekipę muratorów, którą zwykło się dawniej określać mianem strzechy budowlanej. Zgodnie z zaleceniami reguły zakonu jej członkowie także byli cystersami, ale należeli do grupy konwersów. W zamian za zwolnienie z obowiązku udziału w codziennych nabożeństwach konwersi pracowali na rzecz klasztoru. Byli wśród nich wykwalifikowani rzemieślnicy. Powodzenie i gospodarczy rozwój cysterskich grangii (folwarków) zależały głównie od konwersów.

Muratorzy stawiający wąchockie opactwo pochodzili z włoskiej Toskanii. Na ich czele stał mistrz Simon z Casamari. W latach 1218-1239 zbudowali kościół pw. MB Miłosierdzia i św. Floriana Męczennika oraz klasztor.

Romańskie budynki wzniesli z kamiennych ciosów. Ściany zbudowali z warstw układanego w pasy piaskowca, na przemian w kolorze szarym i czerwonym.

Romański kamienny portal nad wejściem do kościoła został w XVII w. obudowany kruchtą. We wnętrzu zachowało się sporo późnomańskich detali kamieniarskich, jednak w wyposażeniu króluje barok. Warto zwrócić uwagę na ołtarz główny świątyni. Pod romańską rozetą rozświetlającą całe prezbiterium znajduje się zasłaniany obraz Matki Bożej Wąchockiej. Zarówno obraz, jak i dekorowana malarsko zasłona pochodzą z XVII w. Ich cysterscy twórcy ukazali na nich osoby z panującej wówczas w Polsce dynastii Wazów. Matka Boża została przedstawiona jako królowa Cecylia Renata (żona Władysława IV). Na zasłonie wśród kilku postaci widać ponownie Najświętszą Marię Pannę oraz św. Floriana, którym nadano oblicza pary królewskiej – Ludwika Marii i jej małżonka Jana Kazimierza.

Niebywałą atrakcją turystyczną Wąchocka jest możliwość zwiedzania zabytkowych romańskich wnętrz klasztoru. Ogląda się wspaniałą kapitułarz z kamiennymi sklepieniami wspartymi na czterech kolumnach, dormitorium, czyli dawną sypialnię, fraternię służącą jako pracownia i refektarz, w którym spożywano posiłki. W nastrojowych krużgankach otaczających dziedziniec-ogród (wirydarz) od 1988 r. znajduje się grób-ossarium, w którym złożono szczątki słynnego świętokrzyskiego dowódcy oddziałów Armii Krajowej, mjr. Jana Piwnika "Ponurego".

W dawnym refektarzu braci konwersów warto zobaczyć Muzeum Tradycji Narodowyzwoleńczych. Zgromadzono tu niezwykle zbiory. Każdy przedmiot ściśle wiąże się z najważniejszymi wydarzeniami w polskiej historii od czasów Pierwszej Rzeczypospolitej po II wojnę światową. W gablotach leżą autentyczne listy naszych największych wodzów. Wystawiono oryginalną broń z różnych epok. Sporo jest pamiątek z powstań narodowych. Większość zbiorów to dar niezwykłego człowieka, żołnierza i księdza, ppłk. Walentego Ślusarczyka (1904-1981), wieloletniego proboszcza z Nowej Słupi, który przez dziesięciolecia gromadził na swojej plebanii cenne pamiątki przeszłości. Sylwetkę Walentego Ślusarczyka doskonale charakteryzuje należący niegdyś do niego krucyfiks wiszący na ścianie na lewo od wejścia do muzeum. Do klingi jego szabli zostały dołączone poprzeczka (pochodząca z główni innej szabli) i figura Ukrzyżowanego Chrystusa.

Kościół, klasztor i muzeum są otwarte dla zwiedzających w godz. 9.00-12.00, 13.30-17.15 (w niedziele i święta od 14.30) i 18.05-18.30 (latem do 20.00).

Dla miłośników architektury romańskiej zabytkowe opactwo w Wąchocku powinno stanowić jedno z kluczowych miejsc, które warto odwiedzić.

51°04'31"N 21°00'56"E | na mapie:G

Sulejów Klasztor cystersów

Burgundia nad Pilicą

W 1177 r. w okolicy dzisiejszego Sulejowa przybyło 12 cystersów. Pochodzili z opactwa Morimond we francuskiej Burgundii. Wiedzieli, że w akcie fundacyjnym książę Kazimierz Sprawiedliwy przekazał im w posiadanie ziemie nad rzeką Pilicą, kontyngent soli i bobrów – niezwykle w owych czasach cenionych towarów. O resztę musieli zadbać sami. Mistrzowie modlitwy i pracy poradzili sobie doskonale. Rozwijali rolnictwo, zakładali stawy rybne, stawiali młyny, browary i spichrze. Znaleźli się wśród nich zdolni budowniczowie. Klasztor z kościołem pw. NMP i św. Tomasza Kantuarijskiego (św. Tomasza Becketa) zbudowali w latach 1217-1232 według wzorców burgundzkich. Świątyni nadano układ trójnawowy z transeptem i prosto zamkniętym prezbiterium. Ściany wzniesiono z bloków obrabianego piaskowca.

Od XIV w. zaczęto budowę murów otaczających klasztor. Zespół umocnień składający się z muru obwodowego i kilku baszt został ostatecznie ukończony dopiero ok. 1572 r. Wzniesiono także budynki gospodarcze, arsenał i pałac opata. W 1819 r. nastąpiła kasata zakonu. Rozpoczął się okres powolnego upadku. Dokonywano celowych rozbiórek, budynki trawiły pożary. Z zabudowań klasztoru ocalał jedynie fragment wschodniego skrzydła z pomieszczeniem kapitułarza (sali zebrań kapituły). Przetrwał także kościół, fragmenty murów z basztami i część zabudowań gospodarczych w północnej części opactwa.

Dawna dziedzina cystersów to dziś dwa świąty. Sacrum, czyli kościół i otoczenie klasztoru, należą od 1986 r. ponownie do zakonników. Warto zobaczyć świątynię, która po dziś zachowała swój romański charakter. Wejście w zachodnim szczycie prowadzi przez wspaniałą kamienną portal uskokowy z trzema parami kolumnienek. Kilka metrów nad nimi znajduje się okno w formie rozety. Na lewo od portalu, nad zamurowanym wejściem do nawy północnej ocalał piaskowcowy tympanon z symbolami Ukrzyżowania. We wnętrzu zachowały się sklepienia krzyżowo-żebrowe i

bardzo dużo kamieniarskich detali ciosanych przez burgundzkich mistrzów. Podobnie wysklepiono kapitułarz i fragment zachowanego krużganka. Przekrycie romańskiej sali wspiera się na jednej kolumnie z bogato rzeźbioną głowicą. Jest tu małe muzeum, w którym wyeksponowano przedmioty wykopane w trakcie prac renowacyjnych prowadzonych na terenie opactwa (m.in. czaszkę ludzką sprzed wieków, ze śladami chirurgicznej ingerencji), obrazy, rzeźby, barokowe ornaty. Muzeum w okresie letnim jest czynne codziennie w godz. 9.00-18.00. Po sezonie jest otwierane w niedziele w godz. 12.30-14.00 lub na żądanie zwiedzających; opiekuna należy szukać w sąsiednim budynku (plebanii).

Przez dziedziniec opactwa biegnie doskonale widoczna granica pomiędzy sacrum a profanum. Perłę burgundzkiego romanizmu dzieli zaledwie kilkadziesiąt metrów od restauracyjnych stolików pod parasolami. W dawnych, zabytkowych budynkach gospodarczych opactwa, wyremontowanych w latach 1973-1986, mieści się dzisiaj hotel Podklasztorze. Goście mogą tu na miejscu skorzystać z basenu, sauny, siłowni oraz sali bilardowej. Poszukując ciszy i spokoju Podklasztorze stanowi wspaniałe miejsce na weekend.

Hotel Podklasztorze

Sulejów, ul. Władysława Jagiełły 1, tel. 044 616 26 06
www.podklasztorze.pl, www.przysucha.pl

51°21'52"N 19°52'44"E | na mapie:H

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. K. Chojnacki, fot. K. Chojnacki, , fot. WWAT, sonia27, sonia27,

Trasa dodana przez: tellmemore

Przewodnik wygenerowany w serwisie

www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie

danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu.

Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:

niedziela 14 grudnia 2025 23:37:01

miniprzewodnik

